

EESTI POLITSEILEHT

Nõ 2

10. detsembril 1921 a.

I. aastakäik

Ilmub üks kord nädalas — iga laupäev.

Tellimise hind: aasta peale Mk. 800.—
poole aasta peale 400.—
weerand aasta peale 200.—

Üksik number maksab Mk. 18.—

Toimetus ja kontor: Tallinn, Lai t. 38 (ajutiselt).
Awatud kell 9—3. Toimetaja kõnetunnid k. 12—1.

Kuulutuste hind:

1/1 lehek. Mk. 2400.—	1/8 lehek. Mk. 300.—
1/2 " " 1200.—	1/16 " " 175.—
1/4 " " 600.—	1/32 " " 100.—

Lehe eesküljel 75%, tekstis 100% kallim.

Adress kirjade jaoks: Tallinn, Postkast nr. 338.
Jooksew arwe „Eesti Pangas“ nr. 1056.

Päewakäskudest.

Politseiülemade ülesand

29. novembril 1921. a. Nõ 96.

§ 5. Väike maakonna politsei ülem Kõrka kandis minule raportiga ette, et tema terweks on saanud ja 26. nov. s. a. oma kohuste täitmisele asus.

Politseiülemade abil Sapmann'il oma otsekooste kohuste täitmisele asuda.

§ 10. Olen tähele pannud, et mõned politseiametnikud tempelmargide peale kleepimist võimata lohakalt toimetavad. Nii kleebitakse margid kirjavahetuse teksti peale, mille tagajärjel kirjavahetust võimata lugeda.

Palun politseiülemaid omale alluvatele ametnikkudele ära seletada, et margid tulevad alati nii peale kleepida, et kirja tekst loetud ja ritutud ei saaks.

Ühtlasi juhin politsei ametnikkude tähelepanu selle peale, et margid alati ära kustutatud peavad saama selle asutuse poolt, kes tempelmargi sisse nõuab ja kunagi ei tule kirjavahetust kustutada margidega edasisaata.

§ 11. Üksik raiooni ülemate nimekirja, kes 6 politsei raiooni ülemate kutsuse lõpetanud ja oma ameti kohadesse tagasi komandeeritud.

Talinna linna politsei: Kangur,

Dskar — rahuloldav; Lemets, Erich — rahuloldav, Leol, Jaan — hea; Lepp, Richard, — hea; Mäegoff, Johannes — rahuloldav; Noistor, Willem — hea.

Raudteede politsei: Pärss, Johannes — hea.

Tartu linna politsei: Brunhof, Leonhard — hea; Kangro, Robert — hea.

Narva linna politsei: Saawa, Richard — rahuloldav; Jansen, Aleksander — rahuloldav ja Bendt, Aleksander — rahuloldav.

Harju maakonna politsei: Aser, Johannes — hea; Sadvas, Anton — hea; Mathiesen, Josef — rahuloldav; Orik, Madis — rahuloldav; Sams, Konstantin — rahuloldav; Välja, Johan — rahuloldav.

Viru maakonna politsei: Hindreus, Meinhard — rahuloldav, Lutherus, Daniel — rahuloldav; Miir, Anton — hea; Murk, August — rahuloldav; Peep, Johann — hea; Pitea, Johann — hea ja Schilling, August — hea.

Järva maakonna politsei: Ruthe, Walter — rahuloldav; Sietenberg, Oswald — rahuloldav ja Welster, Johannes — rahuloldav.

Lääne maakonna politsei: Berg, Karl — rahuloldaw; Hiie, Aleksander — rahuloldaw; Ralda, Willem — rahuloldaw; Kofla, Priidu — rahuloldaw ja Dopkaup, Aleksander — rahuloldaw.

Tartu maakonna politsei: Ilwes, Peeter — nõrk, täiendawalt eksam anda; Suhkamson, Karl — rahuloldaw; Karama, Johannes — hea; Kliim, Eduard — rahuloldaw; Marusk, Johann — hea; Pahwa, Peeter — rahuloldaw; Peterson, August — rahuloldaw; Puff, Heinrich — rahuloldaw; Wei, Eduard — rahuloldaw ja Schlütter, Karl — rahuloldaw.

Walga maakonna politsei: Kornell, Karl — hea, Park, Karl — hea; Suita, Hugo — rahuloldaw.

Wõru maakonna politsei: Genseberg, Oskar — rahuloldaw; Hammer, Friedrich — rahuloldaw; Färw, Friedrich — rahuloldaw; Ruus, Aleksander — rahuloldaw; Brotin, Theodor — rahuloldaw ja Bopp, Oskar — rahuloldaw;

Petseri maakonna politsei: Hommit, Karl — rahuloldaw; Miklaus, Jaan — rahuloldaw; Tuul, Gustav — rahuloldaw;

Wiljandi maakonna politsei: Luts, Tõnis — rahuloldaw; Müür, Jaan — rahuloldaw; Paff, Süri — rahuloldaw ja Pustkar, Jaan — rahuloldaw.

Pärnu maakonna politsei: Allik, Henn — rahuloldaw; Kartus, Martin — rahuloldaw; Mett, Hans, — rahuloldaw; Raub, Peeter — rahuloldaw ja Webat, Martin — rahuloldaw.

Saare maakonna politsei: Adamson, Aleksander — rahuloldaw; Malt, Aleksander — rahuloldaw; Sepp, Wassili — rahuloldaw.

§ 12. Awaldan raiooni ülemate nimekirja, kes VII politsei raiooni ülemate kutsufese ilmunud:

Tallinna linna politsei: Laas, Hermann; Viinberg, Johan; Mitt, Hans;

Rõld, Süri; Sampo, Johan; Tender, Rudolf.

Raudteede politsei: Marks, Johannes.

Tartu linna politsei: Keern, Karl ja Sojew, Ewald.

Narwa linna politsei: Alahert, Eduard; Murme, Alfred ja Kaber, Aleksander.

Harju maakonna politsei: Ransen, Jakob; Kivistik, Hans; Park, Peeter; Tinite, Julius; Wispas, Hermann.

Wiru maakonna politsei: Raik, Deskar; Lambot, Alfred; Lepiksaar, Karl; Orre, Karl; Pusta, Johannes ja Witjut, Rudolf.

Järwa maakonna politsei: Martinson, August; Hära, Jaan ja Tomson, Johannes.

Lääne maakonna politsei: Entmann, Aleksander; Jürgens, Aleksander; Kreenmann, Arwed; Murs, Johannes ja Uesson, Johannes.

Tartu maakonna politsei: Paal, Karl; Root, Elias; Moor, Johannes; Mõttus, August; Mengel, Johann; Pallo, Ernst; Brnel, Geora; Tiilik, August; Wiil, Peeter ja Wurt Jaan.

Walga maakonna politsei: Krustut, Hugo ja Sutt, Hans.

Wõru maakonna politsei: Kera, Kristjan; Kuff, Peeter; Loobus, August; Miilus, Woldemar; Wari, Daniel; Birk, Friedrich.

Petseri maakonna politsei: Hermann, Eduard ja Kostabi, Ludwig.

Wiljandi maakonna politsei: Laos, Hendrik; Lillak, August; Noorkutt, Johan ja Rõmm, Tõnis.

Pärnu maakonna politsei: Lilienthal, Mikkel; Karu, Aleksander; Miidermann, Jaan; Kuningas, Mikkel ja Tomson, Julius.

Alakirjutatud:

politseipeawalituse ülem Kuben.

Nimetused, kinnitused ja wabastused ameti alal.

Politseiwalituse ülema päewakärga:

Nimetatud ametisse: Tallinna politsei VI. jaostonna kordnik August Saagpal politseipeawalituse raiooni ülemaks, arwates 1. detsembrist s. a.

Wabastatud ametist: oma palwe peale Narwa linna politsei 2. jaostonna ülema abi Männik, arwates 20. detsembrist s. a.

Kinnitatud ametisse: Sessa siseministri resolutsiooniga 30. nov. 1921. a. Johannes Anderson Tallinna linna politseiülema abiks.

Sessa Siseministri resolutsiooniga 30. nov. 1921. a. Albert Lapmann Lääne maakonna politseiülema abiks.

Ringkirjadest.

Wabariigi sekretäri ringkiri 25. nov. s. a.

nr. 7022. —

Teatan, et Wabariigi Walitsus otsustas

23. novembril s. a.: „Walitsuse liigete tähelepanu juhitud 25. juuni 1919 a. seaduse peale wabadusõjast osawõtmud sõjawäelaste eesõiguse asjus

wiekerdused, hästi sissekratud majad üles, milledes töödjuetud politseinikud oma wanu päiwi mureta mööda iaatsid. Said ju Wene politseinikud, iseäranis alamad ametnikud, omal ajal nii tehwa pensiooni, millest suremiseks palju, kuid elamiseks wähe oli.

„Съ міра по ниткѣ, бѣдному рубашка“*), seletas minule heategewa seltsi esimees kindral Galle, seltsi asutusi näidates. Nende kirjeldamine wiiks meid liig kaugele. Tähendame ainult lühidalt, et Peterburi poliisei heategew selts mitte ainult töödjuetude politseinikkude eest ei hoolitsenud. Peterburi läheduses olem suwekolonii aitas ka nii mõnegi politseiniku terwist kosutada. Tarmulistel juhtumistel saatis selts haigeid politseinikke Kaukaasia ja teistesse Süüna-Wenemaa kurortidesse. Selts aitas lapsi koolitada, tuli surma puhul järelejäänutele abiks ning toetas oma liikmeid seal, kus nende oma jõud ei jastunud.

Ka Lääne-Euroopas leiame riigiametnikkude

* Kogult niidi haawal, — waelele sark.

seas igajuguseid heategewaid seltsi ja asutusi, kes oma liikmetele mitmesugustel juhumistel abi annawad. Need seltsid töötawad ehk küll iseiswalt, kuid enamasti käsitões ametnikkude kutseühingutega.

Kas ei oleks aeg ka meil midagi sellejarnast ette wõtta? Wabariik kulutab wälispolitsei palgakadeks umbes 120 miljoni marka aastas. Kui meie poliisei heategewa seltsi looksimine ning arwame, et iga teine politseinik seltsi liige on ning liikme maksuks 2% oma palgast ohwerdaks, siis saaksime aastas umbes 1.200.000 marka; see on summa, millega ka meie kallil ajal juba midagi teha wõib.

Oleksime wäga tänulikud, kui meie lugejad oma arwamisi puudunud küsimuse kohta meie teadustaksid. Oleks otstarbekohane, kui asjast huwitunud poliiseinikud teenistusest wabal ajal kokku tuleksid ja wäikestel koosolekutel seda küsimust arutaksid. Kui see mõte poliiseinikkude wastutulekut ja heaksarvamist leiab, siis wõiks ka tema teostamisega algatust teha.

Kõnetraadi tähestik.

Kaunis tihhi sünnitab kõnetraadi tarwitamine piinlikke rasusi jelle läbi, et kuulaja mõnedest sõnadest, iseäranis aga liignimedest, aru ei saa. Harilikes kõnes woime jarnast takistust sellega kõrvaldada, et arusaamata sõnade ehk lausete asemele teised, mõiste poolest neile wastawad, tarwitusele wõtame. Aga poliiseiteenistuses ei ole see igakord, nii kui näituseks, telefonogramide juures, wõimalik. Liignimede, kohtade nimetuse ja teiste nimisõnade edasiandmine jääb täbaraks ülesandeks ning tihhi wõetakse nad walesti üles. Ka üksikute tähtede weerimine ei aita palju: „a“ kõnetraadi kaudu kõlab kui „o“, „m“ ja „n“, „a“ ja „h“ wahel on raske wahet teha; weel täbaramad selles juhtes on tähed „ä“ „ö“ „õ“ „ü“ jne. Kõik see takistab poliisei teenistuses nii tähtsat rutulisi asjaajamist.

Kasulik oleks sel juhumisel, kui kõnetraadi kaudu liig-, linna- ehk teised isenimed kuulajale arusaamataks jääwad, tarwitusele wõtta järgmine abinõu. Selle asemel, et üksikuid tähti weerida, tuleks kõigile tuntud ristnimised tarwitada, nimelt niimoodi, et tarwitawa ristinime esimene täht seefama on, mida kõnetraadi kaudu on tarwis edasi anda. Et ühesarnadust selles asjas sisse seada, peafime tarwitusele wõtma järgmise tabeli:

- A—Abel.
- B—Bernhard.
- C—Celestine.

- D—Daniel.
- E—Erik.
- F—Friedrich.
- G—Grigori.
- H—Hilda.
- I—Ilmar.
- J—Jaan.
- K—Karl.
- L—Lembit.
- M—Mihkel.
- N—Niilus.
- O—Oskar.
- P—Peeter.
- R—Rein.
- S—Saul.
- T—Tõnis.
- U—Ursula.
- W—Willelm.
- X—Xmarit.
- Y—Yigu.
- Z—Zõpik.
- U—Ulo.
- 3—Bezilie.

Nii siis kujuneks kõne, näituseks, järgmiseks: —Siin poliisei peawalitsus, käskudetäitja ametnik Tomson.

—Räägib raioni ülem Uhas, linna politseiwalisuses. Poliisei ülema Saar'e käsul teatan, et... (järgneb ülema teade, milles kellegi liig-nimi, üleme Alemann, ette tuleb)“

—Ei saa liigunimest aru!

—A—le—mann!

—Ei saa veelgi aru! Olge head, weerige liigunimi tähtede haaval!

—A kui Abel, V kui Lembit, E kui Erit, M kui Mikkel, N kui Abel, R kui Riilus, S kui Riilus.

Kuulaja kirjutas niiviisi teatud tähed järges mööda üles ja saab sedamoodi temale enne arusaamata liigunime — Alemann.

Kõne lõpp teatatakse sõnaga „Lõpp!“

Kõnetraadi tähestiku tabel tuleks iga kõnetraadi aparadi juure üles seada. Muudugi mõista, praewad politseiametnikud temaga tuttawad olema. —

Raiooni ülemate kuues kursus.

28. novembril s. a. lõppes Tallinnas kuues raiooniülemate kursus, millest 67 raiooni ülemat ja 6 kaitsepolitseiametnikku osa võtsid. Kursuste lõpetajate nimekirja leiawad meie lugejad täna-

ses politseilehe numbris väljarõitena politseipeawalituse ülema päewakäsu, ühes märkustega, kui edukalt keegi kursuse lõpetas.

Istuvad esimeses reas pahemalt poolt lugeses: politseipeawalituse käskudeäitja ametnik Birt, politseinspektor Jakobson, kohtupalati prokuröör abi Saks, siseminister Einbund, politseipeawalituse ülem Ruben Tallinna politsei ülem Saar ja raudteepolitsei ülem Jwaak.

Kriminaal oja.

Psühiatria ja kuritegewus.

Süba wanal hallil ajal andis seadusandlus loigus leiame eriti määrusi nõrgameelsete kohta teatud kaitset nõrgameelsetele. Sustiniiani seaduse süüdimatusse mõttes, mis põhimõtte Rooma seadus-

teist ka Wene seaduseandulste edasi rändas ning ühes weneaegsete seadustega üheks tähtjaks aluseks ka meie kohtupidamises saanud on.

Sellegi poolest leidub meilegi päiwil teatud umbujadust ja tahtlust kohtuliku psühiatria kohta mitte ainult awalikus arwamises, waid ka mõnigi kohtutegelase seas. Prokuratuuri jüudisuse kõne wõtab enamasti wähe arwesse kohtu eksperti — psühiatri arwamist. Iseäranis näeme seda seal, kus süüalune oma kuriteo järjekindlalt läbiwiinud on. Sealjuures aga on wiimase aja kohtuliku psühiatria alustiwiks saanud, — kõige wähemalt teaduslikult, — et kurueo järjekindlus ja ka see asjaolu, et kurjategija wäga häästi wahet teeb hea ja kurja wahel ning ifegi oma süüd tunneb, ifenehest jugugi weel andmed ei ole, mille põhjal kurjategija waimu terwije üle otsustada wõits. Ka kahtlus kurjateo järele ei anna põhjust idendujeks, et kurjategija waim terwe on. Kogemused kohtuliku psühiatria alal näitawad, et kurjategija wõib oma kurueo hästi läbiwõeldud plaani järele forda jaata ning sealjuures tunda, et tema ülekohtu teeb, kuid sellegi poolest waimuhaige on sedawõrd, et tema seaduse filmas wastutust kanda ei wõi.

Juba Sokrates kirjutas omal ajal: „kui keegi arwab ennast nii suure olewat, et tema ennast kumardama peab kui ta läwi linnawärawa läheb, ehk ennast nii tugewa arwab olewat, et tema majasi patgast ära kanda wõib, siis nimetatakse teda nõdrameelseteks. Kes aga wähematesse eamõtetesse langeb, see ei näita rahwale weel küllalt nõrgameelne olewat, sest ei rahwas ainult suurt mõistmatust nõdrameelsuseks nimetab.“ See waade on wanast hallist ajast ojaltsi maalegi püsinud, selle peale waatamata, et arstiteadus eriti waimuhaiguse alal suurte sammudega edasi jammunud on.

Psühiatria, wähemalt tema põhjalused, peaks mitte ainult kohtutegelastel, waid ka kriminaalpolitsei, ifegi wälispolitsei ametnikudel tuntud olema. On ju politsei juurdlus suuremalt ojaltsi see alus, mille peal kohtuprotseis üles kaswab. Politsei poolt juurdlusse tekkunud ekfitus wõib ka kuni kohtutoani ulatada ja seal oma huffawat osa etendada.

Et tunnistajate seletuse psühholoogia walgustada, pani tuntud kriminalist von Lixzi järgmise proowi toime. Kaks tema abilist satusid sõnawahetusse, mis sellega lõppes, et üks nendest rewolwri taskust lömbas ja oma wastast maha lasta tahtis, aga sealjuures taistud sai. Muidugi mõista oli see sündmus enne läbiräägitud, sealjuures oli abilisel mangurewolwer taskus, mis juba oma walimuse poolest digest lasteriistast märkja lahku läks. Pärast seda kuulati juuresolejad, kellel aimugi sellest ei olnud, et see

tapmise katje wäljamõeldud oli, tunnistajatena üle; üks oja sündnalikult, kuna teine oja oma seletusi kirjalikult andis.

Selgus, et ühegi tunnistaja kirjeldus ilma waata ei olnud: mõned asjaolud olid walesti kirjeldud, mõned nendest wahete jäetud, kuna mõnda kirjeldud asjaolu jugugi olemas ei olnud; sõnawahetus ei olnud dieti üles antud. Sealjuures tuli kirjalikkude seletuste juures wägem wigu ette kui sündnalisel ülekuulamisel. Mõistagi mispärast: kirjalikkude seletuste puhul oli tunnistajatel rohkem aega oma seletuste üle järele mõelda, kuna sündnalik ülekuulamine rutiinid wastust tahtilikult tegi.

Nii siis näeme, et teadus ühegi tunnistaja seletuse peale, kui tingimata tõe peale ei waata. Mitte iga inimese tähelepanemise wõim ei ole ühejugune. Ka mälestus etendab siin suurt oja: ajajooksul kaowad mälestusest nii mitmedki asjaolud, mis kuritegijate selgituseks tähtjad on.

Keegi arst, — tuntud psühiater, astus ifhe daamiga wõõrastemajasse, et einet wõtta. Kui daam teenijat kellnerit filmas, pööras ta oma kaastase poole küsimusega:

„Mis teie leiate ifeäralist meie kellneri juures?“

Arst waatas ja uuris ning pidi lõpuks tunnistama, et tema kellneri juures midagi ifeäralist ei leia.

„Kellneril on kunstlik klaasfilm!“ — sai ta wastuse.

Ning tõesti, arst pidi tunnistama, et see asjaolu temale ainult siis filma tortas, kui tema tähelepanu selle peale juhiti.

Laialine on arwamine, et laste seletuste peale jugugi rõhku panna ei wõi. Wilunud kriminalistid aga teawad kõueleda nii mitmestki juhtumifelt, kus lapse ifelused neile digeks abiks tulid. Seitsmeaastane pois tunneb ära mitte kuu päraft kurjategija, kes tema käest raha ära kiskunud. Kümneaastane pois tundis ära teistes riietes kurjategija, kelle kelmistükide tahtmata abiriistaks tema olnud, jne.

Lihtjad sündmused jääwad lapse mälestusse püfima, ning neid kirjeldab ta tõetruult. Keerulifemate sündmuste kirjeldamifeks puudub aga lapse arutamise wõim. „Lapsefuu“, mis tema omaliku tähelepanemisi ifekohe ilma kaunistajeta wälja paistab, on ju laiast turtaw. Muidugi mõista, et laste seletustega kuriteo alal wäga ettemaalistikult ümberkäima peab. Meid wõib ainult siis arwesse wõtta, kui teised, juurdluse läbi kindlaks tehtud asjaolud nendega kokkukõlas on.

Iseäranis makjab see märkus noorte tütarlaste kohta neil aastatel, mil nendes naisterahwas walwima hakkab. Nifjugusel ajajärgul tõttab nende ettefuujuje wõim liig elawalt ning loob

neile ette piltisid, mis jalgugi olemas pole olnud.

Ka nõnda nimelised suggestiivküsimised võivad juurduluse watercadavele juhuda. Juba Rooma õigus õpetas: qui quaestionem habiturus est, non debet specialiter, interrogare on Lucius Titius homicidium fecerit? sed generaliter, quis id fecerit? (stohhnik ei pea mitte küsima: kas Lucius Titius on mõrjutatud? vaid: kes on jeda korda saanud?) Kuid juba niisugused küsimused täiskasvanud inimeste peale mitte igatõd ilma mõjuta ei jää, siis jeda suuremat mõju avaldavaid nad tainis tihit alaealiste juures. See mõju võib isegi nii kaugele minna, et nad oma peale juu võivad, milles nad taiesi ümajuuta on. Kolmeieistkümmne aasiane turatlaps jeletas politsei juurdlusel, et tema olla tain põlema jüitanud. Tema jatus alaealiste kurjategijate parandusajutusse. Mõne aasia pärast tunnistas üks kajujaajate kaugeaieit jalgustieit oma jurnawoodit, et tema nende tain kätetaku himus põlema paui.

Wärmide wahetus, mis arstiteaduses Daltonismi nime all tuntud ning jelles sejab, et inimesed digeid numerusi warwidele anoa ei juuda, on talalijem nähtus, kui yaruitult arwatatje.

Politsei jaoston-a ilmus juwe ajal keegi isit ning jeletas, et jäänud meija ääre majama ning

ärkaud unest siis, kui keegi noormees punase jargiga ja sinise pükste ja pinjaliga tema taskud ninjendas. Ta tahtnud appi yüüda, aga röömel pigistanud käega ta kõri kinni, kistunud uuri ühes k.t.g.a taskust ja põjenenuo jelle järele meija. Kordnik, keda ta koge pärast jeda tainawal kohias, ei olla temale mingit abi annud ning jelle ajemel, et kurjategijat jalgida, ta wälja naerinud.

Kordnik jeletas, et tema kahjujaaja andmete järele koge meija läinud ning jeal kahilast isit kui pruunis rüetes näinud, kes aja tema eest jooksu paunud. Kordniku jeletus peeti wateks ja tema tagandati ametiit ning wõeti kohtulikule wastutujele. Tema õnneks aja langes õijitam kurjategija mõne aja pärast jahumise komeit polisei kätte. Selgus, et kordnikal õigas oli: kurjategija oli tol ajal helepruunis rüetes ja sinise jargiga ning meijas pärast kuritogu tõesti kordnikku jümanud, kelle eest ära jooksis.

Wõimalik, et jel jahumisel mitte daltonismiga tegemist ei olnud, sest et kahjujaaja omas ärepuuses wõis asjaolusi lihijalt regada. Üepea peab aja jeal, kus wärmide kindlaks tegemine taalawat oia juurduluses etendab, wäga eteivaatlikult talutama. —g.

(Järgneb.)

Kohtutoast.

Politseikordnik jüüpingil.

1919. aasta kestes jaanis Tartu-Wõru l. jaost. rahukohtunik Tartu linna politsei 3 jaost. ülendamale kolm täitmislehte täitmiseks. Kuni juunikuuni 1920. a. ei tulnud õjuste täitmise üle rahukohtule mingit teadet. Järelepärimise põhjal alatud juurdolusel ja Tartu linna pol. 3. jaost. kantsjeldid rewideerides selgus, et mainitud täitmislehed olid antud wan. kordniku Tornitu kätte. Tema kontrollraamatust oli näha, nagu oleks tats neist täitmislehtedest kantsjelei asjaajajate Tomjoniile tärdetult allkirja wastu ära antud; laua juhendis oli Tornitu käega märkus tehtud, et üks täitmislehtedest rahutohtunikule on jaadetud.

Ulekuulamisel jeletas Tornit, et ta rohte töö tõttu täitmislehed koju wõtnud ja kugugile raamatu wahjale unustanud. Kui lehti tagaõjima hakatud, leidnud ta omas kontrollraamatus aadkirja nende äraandmise üle puuduwat ja kirjutanud jelle ise, jama ka märkuse laua juhendisje, arwates, et asjaajaja neid temalt wastuwõttes on unustanud allakirjutada. Hiljem leidnud ta täitmislehed kodust ja matsnud nende järgi jissenõutud summa, koftu 1475 marta renteiseje. Tornit wõeti Kuhl. j. § 354 p. 2. ja 362 põhjal wastutujele.

Asjaarutujel 30. mail j. a. leidis Tartu-Wõru rahukohtu teda jüüdi olewat ametikohuste täitmisel jissenõu-

tud trahwirahade oma kasuks tarwitamises ja jelle kuriteo warjamijeks jaostonna asjaajaja Tomjoni allkirja wõltsimises. Selle jüüte eest mõistis rahukogu, kaebelaluse kergemeelsust arwesse wõttes, Tornitu üheks aasataks wangiroodu kõigi isääraliste ja eesõiguste kaotamijega.

Õijusega mitte rahulolles, apelleeris kaebelalune kohtupalati, jeletades, et ta jissenõutud trahwirahajid ära ei ole raistanud, küll aga pikemat aega oma käes pidanud; ka pole ta allkirja wõltsinud. Asja läbi waadates, ei leidnud kohtupalat allkirja wõltsimise jatti kindlaks tehtud olewat, kuna ta ekspert Milewsky jeda kategooriliselt pole tõendanud, waid awaldanud, et Tornit „püüdnud Tomjoni allkirja järele teha.“ Neil põhjustel mõistis kohtupalat Eduard Tornitu Kuhl. j. § 362 põhjal õigeks, karistas teda aga jama jead. § 354 — 2 jao põhjal rahatrahwiga 1473 marga juuruses ja teenistujest wäljajetumijega. Peale jeue tuleb Tornitul 800 marta teije astme kohtumatju makssta.

Sitsentside wõltsimine.

1919. a. augusti kuu 12. päewal tuli kaubandus- ja tööstusministeerumise Wene-Balti tranjiti ja ekspeditiivooni kontori omaniku Aleksanderi Tatteri allkirjaga kiri, milles paluti luba anda 12000 puuda linade ja 4000 p.

tattude Vätimaalt Soome wedamisel transiidina läbi Eesti. Selles palvekirjas seletas Tatter, et linad ja takud on Vätimaalt ostetud ja laetakse Walgas wagunitesse, ning palus luba peatselt wälja anda, sest wastasel korral on karta, et Väti walitus enam linu ja taku wälja ei lasse.

Wäliskaubanduse nõutogu koosolekul 15. aug. 1919. a. oli see palwe harutamisel, kus otsustati „Lubada, — 2% transiidimaksu wõtta.“

Selle otsuse põhjal andis wäliskaubanduse ameti juhataja B. Riisil 18. aug. 1919. a. nr. 8804 all palujale järgmise kirja wälja, sellele ministeeriumi asjade walitseja eest alla kirjutades: „Wastusels Teie kirja peale teatab kaubandus- ja tööstusministeerium, et Teie wäliskaubanduse nõutogu otsuse põhjal on lubatud Vätimaalt ostetud 12000 puuda linu ja 4000 puuda taku transiidikaubana läbi Eesti Wabariigi Soome wälja wedada. Kaup wõib wabalt Walgas wagunitesse laaditud saada. See kiri ei ole mawew kauba kättesaamiseks tolliwalitajusest, mis jaoks eraldi sellekohane wõrmilik luba ministeeriumist wõtta tuleb.“

1919. a. nowembriku wiimasel poolel tekkis kaubandusministeeriumis kahklus, et linade hulgas, millede wäljameoks Tatterile luba antud ja mis Vätimaalt pidi olema ostetud, Eestiimaalt ostetud linu leidub.

Kriminaalpolitsei juurdlusel ja Tartu tähtsamate asjade kohtuuriija poolt toimetud eeluurimisel tuli awalikuks, et Bruno Gross, kui Tatteri wolinik, oli saanud Karula jaamast kaks wagunit linu Tallinna Scheeli pangamaja nime peale, mislugused linad Karula walla Eesti talupoegade kätt olid ostetud. Enne esimese waguni linade saatmist kätis Karula jaamaülema Tirmanni juures Walga maakonna walitajuse esimees Kurwits, maakonna walitajuse liige Bruno Gross ja Jaan Jirul. Kurwits näitas kaks tunnistust ette, milledest üks kaubandusministeeriumist ja teine Walga maakonna tootlusosakonnast linade wäljameo kohta antud, sealjuures paludes wagunisi muretseja ja saatmise juures mitte takistusi teha, sest linad olla ministeeriumi jaoks ostetud. Nii saadeti esimene wagon linu 4005 kgr. Karula jaamast 26. sept. 1919. a. Walga maakonna walitajuse tootlusosakonna tunnistusega 23. sept. nr. 305 ja 7. oktoobril 1919. a. teine wagon 3214 kgr. sellejama osakonna tunnistusega nr. 389, milles tunnistatakse, et „tootlusosakonna poolt ei ole takistusi Vätimaalt ostetud 250 puuda puhastamata linade transiidikaubana wäljameoks Tallinna Scheeli pangamajale. Linad wõitwad Karulas laaditud saada.“ See tunnistus on wälja antud kaubandusministeeriumi luba kirja 18/s nr. 8804 põhjal Riiskoffi allkirjaga.

Ministeeriumi luba nr. 8804, mis 18. augustil Tatterile wälja antud, tõi wiimane septembriku keskpaiku kaubandusministeeriumisse Riiskoffi kätte tagasi, kes selle luba Tatteri palwe peale ümber tegi ja parandud kujul ministeeriumi aktidesse jättis, tema asemel aga endise nr. ja kuupäewaga uue, järgmise muudetud sisulise luba wälja andis: „Wastusels Teie kirja peale teatab kaubandus- ja tööstusministeerium, et Teie wäliskaubanduse nõutogu otsuse põhjal on lubatud Walgast ja teistest piiriäärsetest

jaamadest ostetud 12000 puuda linu ja 4000 puuda taku transiidikaubana läbi Eesti Wabariigi Soome wäljamehada. Kaup wõib wabalt Walgas ja teiste jaamades wagunitesse laaditud saada.“

Pärast selle uue kirja kättesaamist oli Tatter, kui Wene-Walti trans. ja eks. kontori omanik, tema teiselepoole wolituse kirjutanud: „Vätimaalt ostetud linade ja takude ärasaatjaks Walgast ja teistest piiriäärsetest jaamadest wolitame hra Bruno Grossi Walgast,“ selle wolituse wäljaandmise päewa 18. aug. 1919 a. tähendades, olgugi, et see lubakiri temale septembrikuul wälja oli antud.

Linad, mis Tatter ministeeriumi luba nr. 8804, ja Walga maakonna tootlusosakonna tunnistuste nr. nr. 147, 161, ja 395 põhjal Tallinnas sai, saatis Tatter wäljamaale J. Malcolmni kvi kaudu.

Kohtuuriija poolt Rukhl. sead. §§. 338, 341, ja 361 II jao põhjal kaebalusena ülekuulatud Bernhard Riisil ei tunnistanud ennast süüdi ja seletas, et tema 18. augustil on eellitsentfi Tatterile wälja annud wäliskaubanduse nõutogu protokoll põhjal. Nädal wõi kaks peale selle tulnud ministeeriumisse Tatter ja seletanud, et wäljaantud litsentfi põhjal olla raske piiriäärsetes jaamades Vätimaalt ostetud linu peale laadida, sest jaamaametnikud teewad raskesti, nagu oleks linad ja takud riigi monopol, ning palunud seda eellitsentfi nii muuta, et seda kaupa ka wõimalik oleks Walgas ja teistes piiriäärsetes jaamades peale laadida. Tema olnud põhjused selleks nõus palutud muutmisega ja kätkinud sõnad, „Vätimaalt ostetud“ maha kustutada ja nende asemel „Walgas ja teistes piiriäärsetes jaamades“ kirjutada. Ümberkirjutades olla sõna „ostetud“ eeskirjabel tekstisse kirjutud, mida tema allakirjutades ei ole tähele pannud.

Mafinakirjutaja Tedderjoni tõenduse järele ei ole septembrikuul wäljaantud eellitsentfis sõna „ostetud“ maha kustutud olnud, ja kui see sõna 18. augustil litsentfil nüüd maha on kustutud, siis on see hiljem tehtud.

Kohtuuriija töstis weel Rukhl. sead. §§ 13, 338, 361 — II jao ja Tolli sead. § 1048 põhjal Alekxander Tatteri wastu, Rukhl. sead. §§ 338, 339, 141 — II jao ja 411 põhjal Timofei Riiskoffi ja Rukhl. sead. §§ 338, 341 — II jao, 362 ja 294 põhjal Bruno Grossi wastu süüdistuse, mislugused süüdistused aga Rahukogu määruse põhjal 29. augustist 1921. a. süüdistuse andmete puudulikkuse tõitu ära lõpetati.

Bernhard Riiskoffi süüdistuse asja arutamisel Tallinna Haapsalu Rahukogus 3. detsembril seletas tunnistaja Gabriele Süßlich, et tema teeninud wäliskaubanduse ametis asjaajajana ning walmistanud nõutogu otsuse põhjal Tatterile litsentfi, mille allakirjutanud asjade walitseja eest Riiskoffi ja sekretäär Perli. Mõne nädala pärast tulnud Tatter ministeeriumi Riiskoffi juure, millejärele Riiskoffi litsentfi tema, Süßlichi, juure toonud ja kätkinud selles maha tõmmata „Vätimaalt“ ja asemel kirjutada „Walgast ja teistest piiriäärsetest jaamadest.“ Tähenud paranduse teinud tema Riiskoffi etteütlemise järele ja lastnud selle litsentfi mafinakirjutajal Tedderjonil ümber

kirjutada. Peale ümberkirjutamist pandud litsentsile endise litsentsi nr. ja kuupäew, nagu seda ministereiumi kord nõudnud. Sõna „ostetud“ olnud endises litsentsis mahatõmmatud enne seda, kui ta selle Tedderjonile ümberkirjutamiseks andis.

Tunnistaja Erna Tedderjon seletas, et tema kirjutatud Süßlich'i käsul litsentsi ümber. Sellel olnud sõna „Lätimaalt“ mahatõmmatud, kuna sõna „ostetud“ olnud läbi tõmmamata.

Ministereiumi sekretäär August Berli seletuse järele seatakse ministereiumi kirjad osafondades kokku ja tema kohus olnud selle järel walwata, et need wormiliselt ja keeleliselt õiged on. Kuna kirjade sisu eest ei olla tema wastutaw olnud. Nõukogu osiust Tatteri asjas on tema lugenud ja tema arwamise järele parandud eellitsentsi sisu endises eellitsentsist lahku ei lähe, sest selles figureerivad sõnad „transittaubana“ annawad mõista, et kaup wäljamaalt, aga mitte Gestiist ostetud on.

Magnus Treusfeldt seletas, et tema 7 wõi 8 kaalu linu Siukulile müünuud ja et need linud Karula jaamas wagunisse laaditud. Ka teised Karula mehed müünuud Siukulile linu ja wiimane seletanud, et ta neid Grossile, Kurwitšile ja Walga maatonna walitsusele ostab.

Tatteri wolinit Bruno Gross seletas, et Lätimaalt ostetud linade laadimine Walgas Läti piirivalwurite poolt raskendub oli, ning sellepärast sõitnuud tema Tallinna ja annud Tatterile nõu ministereiumist uut luba muretseada, et linu oleks wõinud ka teistes piiriäärsetes jaamades laadida.

Mekander Tatter seletas, et tema palunud Riiseli eellitsentsi nii muuta, et linu wõiks Walgast ja teistest piiriäärsetest jaamadest laadida. Kui ta parandub eellitsentsi ministereiumist wäljatulles lugenud, leidnuud oma imestuseks, et tema palwe peale oli eellitsents teifiti parandub ja nimelt „Lätimaalt ostetud“ asemel

oli kirjutud „Walgast ja teistest piiriäärsetest jaamadest ostetud“, kuna aga laadim se suhtes litsents endiseks oli jäetud, millepärast ta uuesti Riiseli juure läinud ja ütelnud, et litsents pole mitte nii kirjutud, nagu tema palunud. Riiseli wiinud litsentsi preili kätte, kes siis sõnad „ja teistes jaamadest“ juure kirjutanud. Kui ta preilile tähendanud, et litsents on teifiti kirjutud, kui tema palunud, wastanud preili terawalt „kui Teile ministereiumi paberid ei kõlba, siis ärge tulge ministereiumi“. Tema käskinud oma wolinitul linu ainult Lätimaalt osta.

Kaebealune Fernhard Riiseli seletas, et tema Süßlich'i käskinud eellitsentsi nii muuta, et linu wõib ka teistest piiriäärsetest jaamadest peale laadida. Süßlich on oma hooletuse ja lohakuse tõttu litsentsi teksti parandanud teifiti, kui tema käskinud, kuna tema tödrotuse tõttu selle lä ilugemata allakirjutanud.

Proturõri abi Saks omas pikemas süüdistusekõnes toetas süüdistust Riiseli wastu ja rõhutas, et wangimajad kubišewad wäikestest kurjategijatest, kuna juured seni ajani oma asja osawalt juhtida mõistnud ja seega karistujeta pääsenud on ning et nüüd ometi wõimalus oli ilhte jarnast süüpingis näha, siis palub, et kohus temale ka wastawa karistuse määrab.

Kaitsja wan.-adv. G. Poska oma kaitskõnes katšub selgeks teha Riiseli süütaust, ning süüd teiste kaela weeretada.

Nahukogu leidis kaebealuse süü kindlaks tehtud olewat ja mõistis 28-aastase Tallinna linna kodoniku Bernhard Paarli p. Riiseli Rukhluse-Seab. §§ 361 — 2. jao, 293, 292 — 1. jao ja 31¹ põhjal kõigi iseraliste kodoniku õiguste kaotamisega wiieks aastaks wangiroodu ja 1000 marka kohtumaksu maksma.

Riiseli, kes kohtuuriija poolt allkirja wastu elusoha mitemmutmise üle wabastud oli, wõeti kohe wahi alla.

Nädala ülewaade.

Washingtoni konverents, Wene küsimus, Wene emigrandid, Saksamaa olud, kommunistide kihutustöö, Gesti arstide kongress.

Washington jaitab oma peale tõmmata kõige põnewamat tähelepanu. Ning seda selle peale waatamata, et konverents Siamaani millegile konkreetilisile osiusele jõudnud ei ole. Jaapan nõuab wiisalt õigust suuremat sõjalaewastikku pidada kui konverents temale lubada tahab, ning seletab, et proportsioon, mille järele temal iga 5 Ameerika sõjalaewa kohta 3 sõjalaewa pidada, lubatakse, Jaapani riigi kaitset küllalt kindlustada ei suuda. Et Jaapan oma nõudest loobuda ei taha, on sellest näha, et admiral Kato aratujumisest Washingtoni diplomaatlistes ringkondades awalikult kõneldakse. Admiral Kato nimelt näitas taldurust suurriikide nõudmistele merejõudude wähenamise suhtes wastu tulla, mis aga Tokios rahulolematust sünnitas.

Ka Itaalia nõuab omale õigust niisama suurt sõjalaewastikku pidada kui Prantsusmaa. Wiimane jälle esines nõudmisega, et tema esimese järgu sõjalaewastik suurem oleks kui Itaalia. Naste, jah wõimatagi, näitab konverentsi ülesanne olewat merejõudude wähenamise alal mingisugust kokkulepet suurriikide wahel teostada.

„Daily Mail“ kirjasaatja Washingtonist kaatis teate „autoriteetlikust allikast,“ et Briti-Jaapani liit kumbagi poolt lõpetus tunnistakse ja et Britannia, Ameerika, Prantsusmaa ja Jaapan ühise deklaratsiooniga Jda küsimustes wälja astuwat. „Reuteri“ agentuur aga iditas selle senisiooni enneaguust rõhutama: tema seletuse järele on neljalüüdu kawa wastawate riikide

walitusüste ojustada. Nii siis ka selles suhtes ei midagi ojustawat!

Wiimaste teadete järele on Washingtoni konverentsil Hiina küsimus arutada. Suurriikidel on oma sõjaväe osad mitmes kohas Hiina riigis. Ameerika pani ette, et kõik wõõrad sõjaväed Hiinast ärakuisutakse ja et Hiinale wõimalus antiaks iseisewalt oma asju ajada. Kui seda ettepanekut teostada, siis on Hiina walitusel muidugi õigus nõuda, et temale wõimalus antakse pidada oma, uuemate nõuete järele organiseeritud sõjaväge. Jaapan, kellel suured hõwid Hiinas kaisia, kasutab seda asjaolu väga osawalt: — kudas wõib dearmeerimise konverents, — küsiwad Jaapani delegaadid, — selle asemel, et sõjajõudusi vähendada, uusi sõjajõudusi soetama hakata?

Ühes Siberi asjaoludega, kust Jaapan oma sõjajõudusi ärakoristada ei taha, tuleb konverentsil ka Wene küsimust puutada. See küsimus on wiimastel aastatel alaliselt komistamise kwiiks saanud diplomaatidele. On ju üks kuuendik kõigest ilma mannermaast üleilmelisest majandusest nii heaste kui wäljawisatud; 150 miljoniline rahwuskond on maailma turult kadunud; Wene-maa rikkad tooresainete allikad on üleilmilisele töössuufele sulunud. Wene probleem on saanud meieaegseks perpetum mobile'ks, mille ülesleitmise kallal inimkonna tähtsamad jõud asjata oma pead murravad. Wõistagi, et ka Washingtoni konverents siin midagi parata ei juuda.

Wene küsimusega ühenduses seisab ka Wene emigrantide reisufoord, millest Washingtoni konverentsi walitides mõõda minna ei wõi. Prof. Witjutowi wiibimine Washingtonis, kes ajalehtede teadete järele Ameerika Ühisriikide poolt ekspeditsiooni paluud on, laieb arwata, et konverentsil ka see küsimus arutamisele tuleb. Sel puhul teati Washingtonist, et Wene emigrantide „krediit langenud“ olla. Wõistagi mispärast: Wene emigrandid on, nähtawasti, kõik unustanud ja ei midagi õppinud. Parteiwaheline kiuslemine, mis omal ajal enamlasti aitas wõimu Wene-maal oma kätte kiskuda, kestab nüüdki weel edasi. Enamlased ei ole mitte nii palju tugewad oma ühismeele läbi, kui oma wastaste — Wene emigrantide, lahmeele läwi. Ring see kisklemine awaldab ennast tihti peale kaunis inetutes wormides. Kui Denikini waejäänused Krimmiist põgenesid, siis oli Prantsuse walitus walmis neid awitama, kuid nõudis, et abiandmise korraldamiseks jaaks Wene emigrantide kistidest walitud komisjon asutud. Selle ülesandega ei saanud Wene paualased walmis: nii juur oli tülitsemine ja kisklemine nende oma wahel, et nad komisjoni nii kaua moodustasid, kuni Prantsuse walitjuse kannatus lõppes.

Hugo Stinnes'i ja Walter Ratengu wiibimine Londonis arutab üleilmdist lähelepanu. Stinnes on kõige suurema ja mõjuwama Saksa töösturite trusti juht, kuna Ratengu mitte ainult töösturina, waid ka kirjanikuna ning heakstegemise ministri tuntuks on. Ühes sellega tekkis enne Saksa ajakirjanduses, pärast ka Prantsuse ja Inglise ajalehtedes küsimus moratooriumi üle Sakjamaale. Inglismaa on arwamisel, et Sakjamaa oma kohuseid liitlaste wastu praegusel asjaolul täita ei juuda ja et Sakjamaa pankrot oleks hirmjaks õnnetuseks terwele ärilmale, kuna Prantsuse ajalehed idendada püüawad, et kui Sakjamaal õige tahmine oleks, siis tema ka wõimaluse leiaks matsia. Nüüd aga seletab Inglise esitaja heategewas komisjonis Sir John Bradbury „Intransigeant'is“ kaasiwõljlisele, et Sakjamaa wõljamatsmuse aja pikendust paluud ei olegi ning sellepärast moratooriumist jutu olla ei wõi. Wiimaste teadete järele olla Saksa walitusel kaawatjus Londoni pankade kaudu walitsaenu muretseda, sest et temal järgmise matsju tarwis raha ei ole.

Riigikogul oli jällegi oma poršion kommunistide kawajusi läwifooda. Neade siijust ei ole palju rääkida: mitte tööliste seijuforra parandamiseks ei ole nad sihiud, waid nende üleskõutumiseks walitsewa forra wasiu. Kommunistid ei waata Riigikogu peale mitte kui wõimaluse peale rahwa kasuks töötada, waid kui abindu peale, mis aitab neid oma liguusiwõõ kapitalistilise forra wastu jaitaia. Sellejama eesmärgi poole püüawad ka need kawajused, milledega kommunistid Tallinna linna wolikogu õnnestasid. Dmas ettepanekutes nõuawad kommunistid miljonit, — weenejest heade oistarbete peale, — väga hästi teades, et linna neid miljonit ei ole. — Linna walitus „ei taha“ töölisti aidata, — seletawad siis kommunistid. — Waha temaga! Elagu nõukojuude foord! . . .

Dnneks leiduw, neid rumalaid, kes kommunistide kõnesid ujuwad, ifka vähem ja vähem.

Esimene Eesti arstide kongress Tartus lõpetas oma töö terwe rea resolutsioonidega, mis tähtsaid küsimusi rahwa terwiehoius puutuwad. Emade- ja lastekaitse suhtes rõhutas kongress rugi ja kogukonna abi tarwidust. Et selleks oistarbeks raha muretseda, paneb kongress ette iga poissmeest, 30 aastast alates, iga lasteta kiskmest ning lasteta abielumest eriti matru alla paana, sisketuleku matsju juuruses. Prof. Paoroki ette-lande peale ojustas kongress sugugaigusie wasiu wõitlemise jelti ajutada. Tarkuse wasiu wõitlemise küsimuste aruamistks kujukaitse ligemal ajal uus kongress kokku.

Kongress leidis ka tarwilistiks Tartus terwis- hoju muuseumi ajutada.

H.

Sündmused.

Lundmata furnuteha.

8. novembril leiti Hiiumaal, Rõrgesaare wallas, Mägipea randa uhurud tundmata meesterahva furnuteha, tumepunata mofahabemega. Musta gummimantli peale on korgiwest seotud; mantli all mustjas-piinised kalewist piinad, west ja püksid; tumesinine willane kampsol, siiniseküüduline jart, walge ja halli ruudulised aluspüksid, jalgas mustiad sokid. Käes laulauis-fõrmus, millesse lõigatud: „Ida, 1917. 24. 12“. Rahataskudes 18.004 Soome marka ja 304 Rootsi krooni. Tasuramaari wahel faks kirja, milledest üks, lahtine, järgmise pealkirjaga ümbritu peal: „Herr Karl Holmberg, Mere tojunkontor r/i Paula-Abu“; tema kinnine järgmiselt adresseeritud „Fröken Signe Henriksou, Hummarland, Borjo Uland, Smiland“.

Õnnetu surm.

10. novembril s. a. kadus Kalmi wallas, Metskõlas, Waltmanni talust tarjane Martin Mihkli p. Dõsip, 17 a. wana. 27. novembril leiti kadunud Dõsipi furnuteha tähendud talu tarjamaa serwal kaewust. Surnuteha peal mingijuguseid wägimalla tundemärka ei leitud, mis arwata laheb, et Dõsipiga õnnetus on juhtunud, mille tagajärjeks oli uppumise surm.

Politseinik furnult leitud.

Mõni aeg tagasi kadus Biru maakonna Kalmi walla raiooni ülem Johannes Wagert. Hoolsal otsimisel on nüüd wiimase furnuteha rewolwri haawaga leitud Sõmeru walla Särni küla taluomaniku Toomas Dunapuu heinatüünis, mis täiesti üfsildajes kohas metsas. Surnuteha juures leiti ametlikud paberid ühes üle 12000 marga rahaga. Juurdlus kestab.

Põgenemise katse juures maha lastud.

21. novembril lasti Rõnnu wallas, Turbaneeme külas, Lõssa rannawalwurite poolt wäejooksi ja waras Rõnnu walla kodanik Jakob Antoni p. Kuusmann maha, kes põgeneda katjus, kui teda tabada taheti.

Wigastus löömise tagajärjel.

Dõsel wastu 25. novembril tungis Hageri wallas sama walla kodanik Tõnis Tõnise p. Linder, 21 a.

wana, läbi atna Kabiwere külas Matju talusse ja läbi seal wiibiwale Johannes Eduard Nelsas'ele, 19 a. wana, pingiga pähe, mille tagajärjel wiimane peaaju põrutuse sai. Saadud wigastus tunnistati arsti poolt raskeks. Juurdlus on kohtuwõimudele edasi antud.

Õnnetus Emajõel.

27. novembril kukkusid, jäe murdumise tõttu, Emajõe Tartu maakonna, Mätsa walla kodanikud Kusta ja Miina Ots ning Kusta Kõsi ühes hobuste ja regeedega. Kahle ehistest läks torda päästa, kuna Kõsi jäe alla wajus ja ära uppus.

Surm miini lõhkemise läbi.

Raisaarel leidis Rõuna külas, riigi majas nr. 100, elutsen Otomar Karli p. Rosen, 12 a. wana, laenetest katbale uhitud, wäitise miini ja hakkas seda urgitsema. Sealjuures lõhtes miin ja surmas filmapiltfeli poisitse.

Kahle riigi kodakondsuse eest wastutusele wõetud.

Saaremaal, Kuresaare linnas elutsen sama linna kodanik Albert Schlup on selle eest wastutusele wõetud, et tema ühel ja samal ajal kahle riigi — Eesti ja Rootsi — kodakondsuses seisab, mis aga maksimate seadustega keelatud on.

Luleõnnetus Põlserimaal.

Põlserimaal, Panikowitschi wallas, Põtelowa külas põles Trofim Jakobi p. Paluorja pärali olew elumaja ühes föwaliste hoonetega maha. Õnnetus tekkis hooletu tulega ümbertäimise tagajärjel.

Wägistamine.

Lääne maakonnas, Haimre wallas elutsen Kustas Kaarli p. Resjel teatas politseile, et tema tütar Elwine, 20 a. wana, olla 30. mail, pulmast tulles, metsas ärawägistatud sama walla kodaniku Jaan Jaani p. Rast'e poolt. Juurdlus on alatud.

Surm haawamise tagajärjel.

4. ssp. haawas Läänemaal Keina walla kodanik Magnus Mihkli p. Velumees noaga sama walla kodaniku Pribu Peterjon'i nii raskelt, et wiimane samal päewal juri. Süüdlane wõeti wahi alla; uurimine kestab edasi.

Karwa karantiini jõudsid 2. detsembril opteeritud Eesti kodanikud: Serafima Gross, kontori ametnik, Walgast, ja Joojep U l m a n n, autojuht, Erra wallast.

Westenurf.

Paar lehte wana politseiniku päewaraamatust. *)

Nii siis, kui teegi salga liikmetest politsei kätte langes, siis oli temal wõimata teiji oma feltimehi üles anda, kuigi selleks tahmine olnud oleks. Ka San-

ders ei teadnud minule midagi lähemat selle salga koosseisu üle jutustada. Ainult Popowa adreß oli temal teada.

*) Üks meie lugejatest küsib: kas politseileht westenurgas kirjeldud politsei wõtteid soowitab wõi mitte? Wõurugi mõista, mitte. Westenurf ei ole juhtkiri. Wana politseiniku mälestustel on sihiks loomutruud pilit

meneagsest politsei tegewusest anda. Krusaadam, et Wene politsei kogemusi Eesti pinnal ainult seaduse pitarides ja meie riigi demokraatiliisi olusid silmas pidades kasutada wõiks. Toimetus.

Ma saatsin Sanders'i wangifambrisje tagasi.
Oli tarwis seda rõõwsalka kinni püüda. Aga kuidas?

Järgmisel hommikul tuli kriminaalpolitseisse Peterburi telegraafi agentuuri ja kohaliste ajalehete kaastöeline.

Nii pea kui tema kättakad kuu filmasin, oli minu plaan valmis.

„Mis uudist teil kuulda on?“

„Ah, pole midagi, mis teid huvitada võiks. Rahju küll!“

„No, no? Eks midagi ikkagi leidub?“

„Ei ole kahjuks midagi. Teie ju teate, et mina teie eest midagi ei peida? On küll üks halb juhtumine, aga temast ei mahtagi kõneleba. Parem temast mitte kirjutada.“

Ajakirjaniku palwetele järelandes pajatasin mina temale:

„Kas mäletate veel Sanders'i, kes mõni aeg tagasi ennaft kriminaalpolitseis ärakihvitada katsus. Ta pani puited meie käest!“

„No!“

„Ja, kahjuks küll! Eila saatsin ma Sanders'i ühe agendi saatel R. kreisi, kus mõned rõõwmõrtfuka tööd praegugi veel selgitamata on. Mina tahtsin teda mõnele kahjuajatele ja tunnistajatele ette näidata, sest et minul põhjust arvata oli, et Sanders üks osavõtjateft nendes kuritegudes oli. R. jaama juures, peale kolmandat kellalõõki, läks Sanders'il korda wagunist välja hüpata. Agent jõudis küll ka liikumast rongist välja hüpata, aga tegi seda nii õnnetult, et oma jala sealjuures tublisti ära wäänas. Ta saatis põgenejale mõned rewolvripaugud järele, aga wiimasel läks korda lähedassee meisa kaduda.“

„Aga, — lifasin mina juure, — parem on selleft juhtumiseft waitides mööda minna. Politsei tegewus on alaliselt arwustusaineks ajakirjanduses. Misparast peatsin mina rahwale weelgi põhjusti andma õigusand rahulolematusele? Igaljuhul on siin põhjust politseit siunata. Sai ju tema süü läbi üks tähtsamateft kuritegijateft jälle wallale.“

„Aga teie unustate, et see juhtumine saladuseks jääda ei wõi. Kui teie agent jaama juures põgeneja peale paugutas, siis tõmbas tema selle juhtumise peale nii kui nii rahwa tähelepanu!“

Seda märkust ma ootasin. Tema hõlbustas minu oja ajakirjaniku ees.

„Noh, hea küll, kirjutage siis! Ei ole midagi teha! Aga ärge sõimate liig palju sealjuures politseit.“

Järgmisel päewal leidisin ajalehtedes pika kirjelduse selle üle, kudas tähtis kurjategija Sanders politsei käest ära põgenes. Arwatavasti ei oleks see kirjeldus nii lopsakas olnud, kui ma teda mitte nii poolwägise annud ei oleks. Minu eesmärk oli see, et kirjeldus wäljamõeldud Sanders'i põgenemise üle igal tingimisel rõõwsalga liikmete filmi satuks.

Selsamal päewal lasin Sanders'i enese juure tuua.

„Olge head, kirjutage minule üks kiri. Mina ütlen teile ette.“

„Armsad seltsimehed! — dikteerisin mina. „Minul läks korda põgeneda ja ühes talus ulualust leida. Minu seijutord on halb ja wajan teie abi . . .“

Siin peatas Sanders'i käsi. Kõijides pöördus tema pill minu peale.

„Ja, ja. Tarwis nimelt niiviisi kirjutada. Et teie politseid aitate, saab juurdluseft näha olema. Seega saab ta kohtule teie abi teatavaks. Kui oma käekäiku kergendada tahate, siis peate selle kirja lõpuni kirjutama.“

„Ma olen, — seisis kirjas, — „praegugi weel nendes riietes, milledes mind kewadel kinni wõeti. Talw jõuab kätte, ilmab on külmab, raha minul ei ole. Nidake, seltsimehed. Ma tulen neljapäewa õhtu kella 8 ajal Männi tänavale S. juure. Warem ma tulla ei julge, sest et kardan politsei kätte langeda.“ Sanders.“

Kirja, määrinud paberiribale kirjutud, lihtsa ümbriku sees, saatsin ühe agendiga R. jaamani, kus tema kirja postikasti wiskas. Adressiks oli Popowa korter, kuhu rõõwliksalt wahetewahel kokku kogus. Männi tänaval oli neil teine korter kellegi pefunaise Siimann'i juures, kuhu nemad ka kokku tulid. Mina walisin wiimase korteri Sanders'i kirjas nimetud kokkutuleku kohaks selleparast, et see korter puumajas asus ja linnast wäljas, alewis, oli. Oli ette näha, et politseil raske wõitlus heade lasteriistadega warustud rõõwsalgaga läbi teha tuleb. Wintpüsst kuul tungib läbi puuseina ja ka eraldi seiswat maja alewis oli kergem ümber piirata. Teine korter Warot tänaval, mis rõõwsalga poolt ülewal peeti, oli kiuimajas, linna sees.

Neljapäewa õhtu kella 8 ajal olin mina tugewa politseifalgaga alewitus. Silmapill oli maja ümber piiratud. Ma koputasin Siimann'i korteri ukse pihta. Naisterahwa hääl küsis, kes klopib?

„Pill pois!“ wastasin tajatesi. See oli Sanders'i warjunimi.

Üks läks lahti. Meie tungisime sisse.

Naisterahwas, kes meile ukse awas, oli Popowa. Kui ta politseit filmas, langes ta minestusse. Rõõwliksalgast ei olnud kedagi seal.

Teises korteris, sellejamas majas, leidisime kellegi noore neiu eest. Ta seletas, et ta tuttawate juure wõõrsile tulnud, olla aga hilise aja tõttu nende juure õõfeks jäänud, sest et tema kangel elada.

„So, wäga hea!“ wastasin mina.

„Wõtte see neiu oma hoole alla, minge temaga teise tuppa ja pange üks wahelt kinni!“ — korraldasin ma ühele agendile.

„On see neiu teie tuttaw?“ — küsisin korteri perenaifelt.

„Ja!“

„Annugi juba tunnete teda?“

„Ja kaunike aega juba?“

„Kudas ta nimi on?“

Wastuseks oli waitimine.

„Kus ta elab? Mis ametit ta peab?“

Wastus jäi jällegi wõlgu.

„Kuidas teie siis minule seletate, et teda juba kauemat aega tunnete, kui tema nime ei teagi?“

„Wabandage, herra, aga ma tahan teile tött rääkida. Selle neiu tõi proua Siimann minu juure ja ütles, et tema peab ühe nooremehega täna õhtul tema juures kofku saama. Tema tahta sellele nooremehele ootamata röömu valmistada ja sellepärast tahta tema seda neiuat alguses ära peita.“

Neiu oli Sanders'i kallikene, kellele Popowa läbi sõna oli saadetud neljapäewa õhtul Siimanni juure ilmuda, kui ta „Pikka poissi“ näha tahab.

Õnneks olin ma ettenäinud, et minul tegemist oli wäga osawa ja kawala rööwifalgaga. Ma jaatfin kohe alguses teise tugewa politsei osakonna Mardi tänavale, arwates, et seal ehk ettewaatuse töttu sinna kogub. Nii see oligi.

Rõnetraadi kaudu wastati minule, et Mardi tänaval äge wõitlus rööwlite ja politsei wahel lahti puhkenud on. Kasja lendasime sinna.

Juba eemalt kõlas meile elaw püssipragin wastu. Politsei poolt ümberpiiratud korter oli wiiekordses kiwimajas, wiimasel korral. Politsei koputamise peale oli keegi naisterahwa hääk küsinud, kes on. Mina ei tea, kuidas see juhtus, aga selle asemel, et wastata, et telegrammikandja sisselaskmiste nõuab ehk midagi sellefarnast, sai küsija wastufe, et politsei usse taga on.

Silmapiilt hakkas korteris elaw liikumine. Kuulda oli, kuidas kummuti sahtlid lahti tõmmati ja rewolwri kuded nakkusid. Ja kohe selle järele sadas politsei peale terwe kuulirahje. Aga kuulid pörkasid ülesseatud mehetoõrguwest teraskilbist tagasi. Wintpüssidega warustud politsei wastas.

Kiwimüüritõd pakkusid rööwlitelile julget kaitset politsei-nikkude kuulide wastu. Üks oli kui sõelapõhi kuulide läbi harwaks tehtud. Aga pidas wastu. Kasje usst lähikese warrega kirwega purustada ei õnnestanud ning maksis politseinikul kahest kuulist korraga läbipuuritud käwarre.

Oli tarwis midagi ette wõtta, et seda lahingut lõpetada. Wõtsime alumise korteri sisse ja hakkasime wintpüssidega läbi lae rööwlite korterisse paugutama. Üks osa politseinikkudest ronis pööningule ning wõttis seal rööwlite pesa tule alla.

Warsti selle järele kuulsiime korterist hüüdeid: „Arge laske enam! Nnname endid alla!“

Mina korraldasin lastmiste peatada. Üks awanes just niipalju, et temast inimene läbi pääseda wõis.

Üksteise järele tulid wälja ülestõstetud kättega kolm nooremat naisterahwast ja kaks meesterahwast. Wiimase järele langes üks kohe kinni. Kasje sissetungida lõppes kahe politseiniku haawamisega.

Dahing algas uuesti. Sissetuuratud laulsid mitmesuguseid mäsfulisti laulusid ja paugutasid wahetpidamata.

Wäljatulijad seletasid, et korterisse weel wiis Mauferitega warustud isikut jäid.

Paari tunni järele hakkas rööwlite tuli raugema. Paugud kõlasid harwemalt ja wiimaks waikiswad täiesti.

Ma kässtin usse sisse murda. Warsti tungisime korterisse. Gestoas usse ees lamis wanapoolne naisterahwas — korteri perenaine, brownning krampfult paremas käes. Püssi kuul oli teda just osfaette tabanud. Järgmises toas lamasid kolme kurjategija surnukehad, kaks woodis, üks pörandal. Püssikuulid olid ka laual seiswad õllepudelid purustanud ja õlu woolas pörandale, wurega segades.

Wiimane tuba oli pime. Minu hõikamise peale ei wastanud keegi. Rihutasin mõne paugu teise tuppa. Aga seal jäi kõik waikselt.

Oli see sõjakawalus, wõi olid kõik rööwlid surma saanud?

Aga niisugustel asjaoludel palju mõtlemiseks aega anda ei tohi. Meie tungisime teise tuppa.

Üks oli hingede pealt ära tõstetud ning tema all pörandal lamis üks rööwlitest. Nähtawasti tahtis tema ennast ühes oma seltsimehega wiimasesse tuppa barrikadeerida, et seal weel wiimast wastupanekut jatkata. Kuid püssikuul tabas teda just sel filmapiigul, kui tema usse hingede pealt maha wõtnud oli. Tema seltsimehe surnukeha oli pool ripakil diiwani peal. Nähtawasti oli tema elu ise lõpetanud rewolwri kuuli läbi pähe. Üknast wälja rippus walge woodilina.

Järgmisel hommikul tõi keegi tööline kriminaalpolitseisse Mardi tänavalt leitud brownningut. Wiimase oli tema just selle maja eest leidnud, kus õõsel lastmine politsei ja rööwlite wahel oli. Rewolwri olid selged märgid, milledest näha oli, et tema ülewalt alla tänawa kiwidelle wifatud oli. Üstjutundjad leidsid sealjuures, et sellest rewolwrist hiljuti lastud oli. Korteriis surma saanud rööwlite surnukehade juurest leiti igal ühel üks rewolwer. Ning sõjakohus waatas wäga tõsifelt selle asjaolu peale. Ta leidis, et ka need isikud, kes ilma sõjariistateta korterist wälja tulid ning endid politseile alla andsid, politseiwõimude haawamises ja sõjariistus wastuhakkamises süüdi on. Tänavalt leitud rewolwer oli tingimata ühe nende omandus. Politsei tänawat unustufe töttu läbi ei õifinud. Wõib ju arwata, et ehk ka teised korterist wäljatulnud isikud rewolwritega warustud olid ning need enne wäljatulemist kõrwale wiskasid. Ei wõinud ju sel ajal odada, et iga isik, kes rewolwri leiab, seda ka politseile ära annab. Sõjakohus mõsisis kõik korteris olijad, kui rööwifalga kaasabilised ja kaasteadjad, raskele sunnitõõle.

(Lõpp.)

Wäljaandja: Toimetuskomisjon.

Wastutaw toimetaja: R. Reinberg.

Kuulutused.

Tunnistatakse maksusetaks kaduma läinud isikutunnistused järgmiste nimede peale:

Wü r s t, Manwald Hansu p., wäljaantud Tallinna pol. 2 jsk. 1919 a. nr. 2965. (1634)
Le i t s m a n n, Esfriede Karli t., nr. 152. (4523)
G u t m a n n, Aleksander Mihkli p., wäljaantud Keila walla walitsusest nr. 859. (2301)
A n d e r s o n, Kiri Andrese p., wäljaantud Tallinna pol. 2 jsk. 16. märtsil 1920 a. nr. 7511. (1633)

R a s t, Pauline Elisabet, wäljaantud Tallinna pol. 6 jsk. 6. detš. 1919 a. nr. 2273. (1632)
A m e l i n, Varion Gerasimi p., wäljaantud Peipsiääre walla walitsusest 26. jaan. 1921 a. nr. 490. (2852)

B e l o w, August Andrese p., wäljaantud Palupera walla walitsusest 15. detš. 1919 a. nr. 54. (2860)

J a n t s u s, August Andrese p., wäljaantud Uderna walla walitsusest 17. mail 1920 a. nr. 587. (2859)

T r e i, Hermann Jaani p., wäljaantud Meeri walla walitsusest 10. detš. 1919 a. nr. 51. (2858)

R i n a l d i, Anna Andrese t., wäljaantud Tartu pol. 1 jsk. ülema poolt 20. detš. 1919 a. nr. 5926. (2857)

J u h k a m s o n, Helmi Hansu t., wäljaantud Aru walla walitsusest 29. okt. 1920 a. nr. 228. (2856)

S ö b a, Koidula Jaani t., wäljaantud Piskuse walla walitsusest 30. detš. 1919 a. nr. 100. (2855)

W i l b e r g, Edmund Emili p., wäljaantud Aru walla walitsusest 16. nov. 1920. a. nr. 239. (2853)

J h u l m a n n, Mats Juhani p. (5011)

Tunnistatakse maksusetaks kaduma läinud:
U i b o, Richard Tootfi p. isikutunnistus, wäljaantud Wastse-Stepää walla walitsusest 29. detš. 1919 a. nr. 177, ja sõjawäest wabastuse tun. wäljaantud Tartu maak. rahwawäe ülema poolt 30. nov. 1920 a. nr. 32538. (2854)

S c h w a l b a e h, Roman. Raskeriista luba, wäljaantud Saaremaa pol. ülema poolt 8 juunil f. a. nr. 242. (5122)

S c h u r u p o w a, Laiisa Swani t. peatusluba, wäljaantud sisemin. passiofakonnast nr. 8226 kuni 5. aprillini 1922 a. (2861)

S i p p, Tõnis Tõnise p. sõjawäest wabastamise tunnistus, wäljaantud 3. jalawäe polgust 15. sept 1920 a. nr. 14351. (5010)

Hiiumaa jaoskonna politsei ülem teatab, et 12. detsembril f. a. kell 10 hommikul Kõrgesaare wallas, Kõderanna külas, Juhani K o i t'i liikumist warandusest saab enampakkumise teel ära müüdud üts

töö-wanfer

hinnatud 1400 marqa peale, trahwimõla katmiseks, Linna politsei ülema karistuse määruse alusel 3. nov. 1921 a. № 390. 4951

Soowitakse osta

1. Полный сводъ законовъ Россійской имперіи.
2. Уставъ Уголовнаго судопроизводства.
3. Уложение о наказаніяхъ.

Kõik uuematest wäljaannetest.

Pakkumised ja tingimised saata Raudtee politsei walitsusse. Balti jaam. 5904

Kuidas saab walitsuste asutuste eelarweid kokkokõlasse wiia sissetulekutega?

Peab kokku hoidma!

Iga kokkuhoidlik asutus ostab kantseleri tarbeasjad **H. PENTHALI** kirjutusmaterjali kauplustest. Wana Kalamaja tän. 13. 1708

=====
 Hr. suitsetajatele
 tähelepanemiseks! =====

A/S. „LAFERME“

TALLINNAS

on au teadustada hr. suitsetajatele, et Aktsia Seltsi tubakavabrik (Piirita tee nr. 6 b.) on paberosside ja tubakate väljatöötamisele asunud.

Käesoleval ajal saavad väljalastud:

Paberossid:	Tubakas:
A/S. „LAFERME“	„EKSTRA“
TALLINNAS,	№ 40 — 1/4 n. Emk. 100.—
№ 6 — 25 t. — 50 mk.	№ 50 — 1/4 n. Emk. 125.—
„Veel“ — 20 t. — 25 mk.	№ 60 — 1/4 n. Emk. 150.—
	№ 80 — 1/4 n. Emk. 200.—
	№ 100 — 1/4 n. Emk. 250.—
	№ 120 — 1/4 n. Emk. 300.—
	№ 160 — 1/4 n. Emk. 400.—
	№ 200 — 1/4 n. Emk. 500.—

Tähendatud saadused ilmusid müügile Tallinna kauplustes.

Aktsia Selts „LAFERME“ Tallinnas.
Hoidke järeltegemise eest! 1638

Kõige odavam ostukoht on
Martin'i kauplus **Pärnus,**
Rüütli tän. nr. 51

Soovitan oma töökojas valmistatud oma ja väljamaa lõngast kõige uuemas moes kõiksugu koetud kaupa, nagu: jakid, mütsid, shallid, spordisärgid j. n. e. Peale selle veel kõiksugu muud pudu, moodi ja riide kaupa. Hinnad kauba headuse järgi võistlemata odavad. Palun aadressi meeles pidada

Rüütli tän. nr. 51, vastu Endlat
 952 **MARTIN**

Soovitan omaist ladust kõiksugu
 seina-, laua- ja taskufellasi, laulatuse
 ja kiõla förmuseid, kaela ehteid, me-
 daljongi, prelofisi, käevõru, kõrva-
 rõngaid jne. Parandused ruttu ja
 uustusega

torralikult.

J. Karro, Pärnus,
 Rüütli tän. nr. 27.

951

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
Likööri
ekstraktid „AKWA”.

Kirsch Si-Si, Rootsi punsch, Arrac punsch,
 Rum punsch, Creme de Kakao, Creme de
 Mokka, Mandarin, Apelsini à 75 mk. pudel
 = soovitan kauplus **Dunkri tän. 7.**

5481

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

H. Raist & Co. 959

Riide, naha, saapa ja pudukauba kauplus
 soovitan alati suures väljavalikus iga-
 suguseid kaupasi.

Pärnus, Rüütli tän. 28. Telefon 110
 Turu ääres 1 ja 2. „ 143

Maitset tunneb ainult see,
 kes sööb schokoladi
 „Bene”

5434

EGON EICHFUSS

NARWAS.

Rohu, wärwi, klaas-kiwi-
 nõude ja raua kauplused. 2977 220

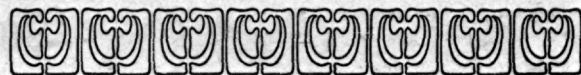
N. KOIKSON'i
RAAMATUKAUPLUS,

Suur t. 9. :: Suur t. 9.

Soovitan suures väljavalikus

Kirjutus ja
joonistusmaterjali.
Kantselei ja
bürootarwitused jne.

Hinnad mõõdukad! ➡ 2796

Tähelepanna!

Kõige mõõdukamate hindadega soovitan
 omaist kaubamajast suurel ja väikesel ar-
 wul jalgrattaid ja nende jagusid,
 õmblusmasinaid, koorelahutajaid,
 seina-, laua- ja laulatuse förmu-
 seid, kuld kihla- ja laulatuse
 förmuseid, kuld- ja uuskuld
 meester. ja naišter. uuri
 fettisi, kõiksugu laste-
 riistu, lastemoona.

Politseiametnikkudele ja jällemüü-
 jatele hinna alandus.

H. Reinhold, Tartus
 Hueturu tän. nr. 11.

W. Jänese

riidekauplus Kaubahoowis nr. 11.

Asutatud 1899. aastal.

Kõige suurem ja kõige wanem Eesti riideäri
Tartus

soowitab omaft ladust:

meesterahwa

palitu-, kasuka-, ülikonna- ja püksiriiet, woodriiuet, kraefametit jne.

naisterahwa

palitu-, kasuka-, kostüümi- ja willast kleidiriiet, ruudulisi ja joonelisi blunsi- ja kleidi-riideid, siidikleidi- ja blunsiiriiet, blunsi flaneletti ja musta sametit jne.

Bruutpaaridele ja leerilastele

willast, siidi ja wuaal-walget kleidiriiet, aknakardinaid, wooditekke, suurrätte, pleekimata ja pleegitud pesuriiet, kangadime ja kõiksugu muud riidekaupa mitmikessis wäljawalitus.

Suure läbimüügi tõttu on võimalik kõige
wärskemat ja head kaupa alati kõige
möödukama hinnaga müüa.

222

Jällemüüjatele en gros hinnad.

Graafilise ühingu „KIRI“ trükk, Tallinnas.